

RETROSPECTIVA IMPUNERII CU ACCIZ ȘI NECESITATEA ARMONIZĂRII LA ETAPA ACTUALĂ A COTELOR ACCIZELOR DIN REPUBLICA MOLDOVA CU CELE ALE UNIUNII EUROPENE

THE RETROSPECTIVE OF EXCISE TAXATION AND THE NEED FOR HARMONIZATION AT THE CURRENT STAGE OF EXCISE DUTY RATES IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA WITH THOSE OF THE EUROPEAN UNION

JEMNA Roxana, studentă, Specialitatea: FB,

Academia de Studii Economice din Moldova

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61,

e-mail autor: jemna.roxana@ase.md

Abstract: *The excise tax is a consumption tax that is applied to goods with an inelastic demand, so that the increase in the prices of these products does not significantly influence consumption. In this way, the state not only ensures a stable and relatively predictable source of tax revenues, but also limits the consumption of products harmful to health. The European integration of the Republic of Moldova has become the priority of the country's internal and external policy, thus there is a need to carry out a series of reforms in all areas, but of special importance are the reforms related to the harmonization of legislation and fiscal systems. As a result of the importance of excise duties in the structure of indirect taxes collected by the Republic of Moldova, but also the difference between the excise duty rates applied by our country and the EU member countries, the problem of their harmonization obviously arises.*

Keywords: *excise tax, excise duty, European integration, harmonization of excise duty rates*

JEL CLASSIFICATION: H25

INTRODUCERE

Accizul este un impozit pe consum ce se aplică asupra bunurilor cu o cerere inelastică, astfel încât, majorarea prețurilor la aceste produse să nu influențeze considerabil consumul. Prin acest mod, statul, nu numai că își asigură o sursă stabilă și relativ previzibilă a veniturilor fiscale, ci și limitează consumul produselor dăunătoare sănătății. Așadar putem afirma că, în funcție de intențiile și scopurile de ordin economic, politic și social ale statului, reprezentat de Guvern, se practică o politică fiscală concretă, stabilindu-se accize pe anumite categorii de bunuri și anumite cote la aceste produse.

În ultimii ani, integrarea Europeană a Republicii Moldova a devenit prioritatea politicii interne și externe a țării. Mai cu seamă, în 2022, la 23 iunie, Consiliul European a recunoscut perspectiva europeană a Republicii Moldova și a decis să-i acorde statutul de țară candidată pentru aderare la Uniunea Europeană. În acest context sunt necesare a fi îndeplinite un șir de reforme în toate domeniile, dar de o importanță specială sunt reformele ce țin de armonizarea legislației și a sistemelor fiscale. Politică fiscală a statelor membre a rămas în zona de autonomie națională, dar, reieșind din faptul că aceasta exercită o puternică influență asupra multiplelor procese economice nu numai a țării membre, ci a tuturor țărilor învecinate este necesară acceptarea și respectarea recomandărilor și îndrumărilor UE.

Pornind de la importanța pe care o au accizele în structura impozitelor indirecte încasate de Republica Moldova, dar și diferența dintre cotele accizelor aplicate de țara noastră și țările membre UE apare, evident, problema armonizării acestora. Scopul cercetării constă în efectuarea unui studiu asupra importanței și rolului impunerii cu acciz pentru Republica Moldova și UE, dar și necesitatea ajustării cotelor accizelor în RM în contextul integrării europene.

CONȚINUT DE BAZĂ

Cheltuielile publice sunt finanțate în marea lor majoritate din impozite și taxe. De aici reiese că statul trebuie să fie foarte atent atunci când stabilește cotele de impozitare, pentru a evita evaziunea fiscală a contribuabililor. Făcând referire la încasările din accize, pe perioada ultimilor 7 ani pentru care avem date relevante, putem observa că acestea sunt într-o evoluție ascendentă, ce se datorează majorării considerabile din ultimii ani a cotei pentru produsele accizabile, îndeosebi cota accizului la produsele din tutun, produsele petroliere, băuturile alcoolice ș.a., dar și datorită extinderii listei produselor supuse accizării. Reieșind din datele expuse în figura 1, observăm o creștere impresionantă de 97,93% în anul 2021 față de 2015, de la 3 843,9 mil. lei în 2015 la 7 608,3 mil. lei în 2021.

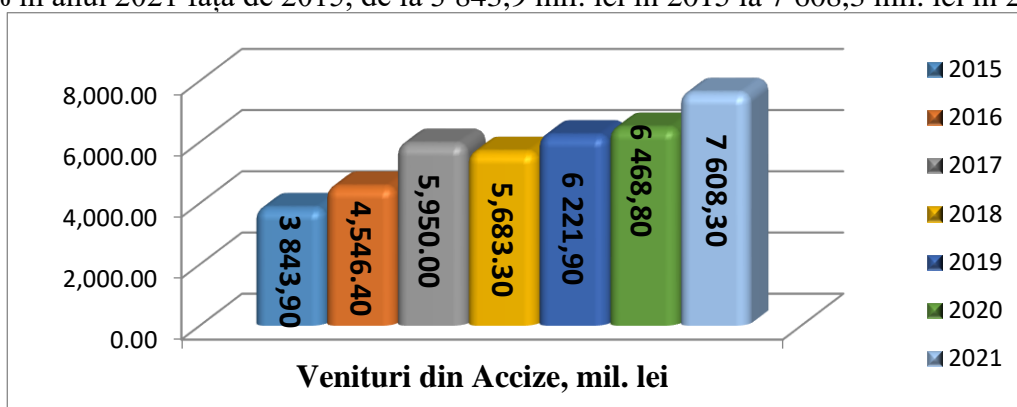

Figura 1. Diagrama evoluției Veniturilor din accize, în perioada 2015-2021, milioane lei

Sursa: elaborat de autor conform Rapoartelor Ministerului Finanțelor privind executarea Bugetului Public Național [online] [citat 09.03.2023]. Disponibil: <https://www.mf.gov.md/ro/trezorerie/rapoarte-privind-executarea-bugetului/rapoarte-anuale>

Conform rezultatelor prezentate în tabelul 1, cea mai spectaculoasă creștere se înregistrează în 2017, veniturile din accize ajungând la cifra de 5 950,00 mil. lei. Cu toate că anul 2018 este marcat ca începutul celei de-a treia etape de majorare a cotelor accizelor, în acest an se înregistrează o diminuare a veniturilor din accize de 4,48% față de 2017, de unde putem trage concluzia că: sau puterea de cumpărare a populației s-a micșorat, ceea ce a defavorizat consumul de produse accizabile, sau agenții economici și-au comercializat ilegal produsele (spre exemplu țigările). Tot o creștere majoră, de 17,62%, se înregistrează în anul 2021, adică perioada post-covid, cauzată de slăbirea restricțiilor impuse în 2020, ceea ce a impulsionat atât consumul cât și comerțul bunurilor accizabile.

Tabelul 1. Ritmul de dinamică a veniturilor din accize, în perioada 2015-2021

Anul	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bază fixă		18,28	54,79	47,85	61,86	68,29	97,93
Bază în lanț		18,28	30,87	-4,48	9,48	3,97	17,62

Sursa: calculat de autor în baza Rapoartelor Ministerului Finanțelor privind executarea Bugetului Public Național [online] [accesat 09.03.2023]. Disponibil: <https://www.mf.gov.md/ro/trezorerie/rapoarte-privind-executarea-bugetului/rapoarte-anuale>

Datele din tabelul 2 demonstrează valoarea accizelor pentru veniturile publice. Așadar, veniturile din accize reprezintă în medie 10% din veniturile BPN. Raportate la PIB, acestea înregistrează în ultimii 7 ani, o pondere de peste 3%. Trebuie subliniat faptul că aceste date nu oscilează prea mult, ceea ce dovedește că, accizele sunt venituri stabile ale statului chiar și în perioadele de criză.

Tabelul 2. Ponderea veniturilor din accize în total venituri ale Bugetului Public Național și în PIB, Procente, %

Anul	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Venituri din Accize/ Total Venituri	8,80	9,89	11,15	9,80	9,88	10,33	9,83
Venituri din Accize / PIB	2,62	2,86	3,38	3,01	3,02	3,24	3,14

Sursa: calculat de autor în baza Rapoartelor Ministerului Finanțelor privind executarea Bugetului Public Național [online] [accesat 09.03.2023]. Disponibil: <https://www.mf.gov.md/ro/trezorerie/rapoarte-privind-executarea-bugetului/rapoarte-anuale>

Stabilind deja importanța accizelor pentru economia Republicii Moldova, putem efectua o analiză comparativă a acestora cu Uniunea Europeană. Unul dintre obiectivele UE este de a menține o concurență sănătoasă în cadrul unei uniuni economice, ce s-ar asemăna cu o piață internă, astfel se simte absolut necesară aplicarea unor taxe pentru consum ce nu ar denatura concurența între țări și ar permite, totodată, libera circulație a mărfurilor. Inițial trebuie să fixăm ideea că nu UE stabilește cotele accizelor. Aceasta oferă doar niște recomandări, adică stabilește niște cote minime pentru fiecare produs accizabil. Fiecare țară, ulterior, în dependență de politica sa și de necesitățile proprii, impune anumite cote ale accizului. Drept criteriu de comparație vom lua cota accizelor la produsele din tutun. Cotele minime recomandate de UE pentru produsele din tutun sunt enunțate în *Directiva 2011/64/UE a CONSILIULUI din 21 iunie 2011 privind structura și ratele accizelor aplicate tutunului prelucrat* [1].

Tabelul 3. Cota accizelor la produsele din tutun în Republica Moldova și UE pentru anul 2023

Țara	Țigarete (1000buc/Venitul din Vânzări)	Țigări de foi (1000buc/Venitul din Vânzări)	Trabucuri (1000buc/Venitul din Vânzări)	Tutunul pentru fumat (1 kg)
Republica Moldova	822 lei +13%, dar nu mai puțin de 1103 lei (≈ 55,15 €)	41%	41%	174 lei (8,7€)
Franța	63,5 €	48,7 €	83,5 €	31,3 €
Austria	73 €	13%, dar nu mai puțin de 100 €	13%, dar nu mai puțin de 100 €	149 €
Croația	53,10 €	114,15 €	114,15 €	114,15 €
Cehia	80,32 €	93,37 €	93,37 €	122,31 €
Belgia	114,21 €	109,7 €	93,43 €	93,43 €
Finlanda	90,6 €	105,6 €	73,5 €	99,5 €
Italia	156,7 €	175 €	140 €	98 €
Estonia	96,3 €	151 €	107 €	107 €
Spania	140 €	41,5 €	23,5 €	22 €
Germania	111,5 €	14 €	54,39 €	26 €
România	92,84 €	70,03 €	110,88 €	110,88 €
Media pe UE	97,46 €	93,00 €	90,34 €	88,51 €
Cota minimă în UE	57% /Venitul din Vânzări Sau 90 €	5% /Venitul din Vânzări Sau 12 €	5% /Venitul din Vânzări Sau 12 €	60 €

Sursa: elaborat de autor în baza datelor Comisiei Europene privind cotele accizelor în UE în 2023 [online] [accesat 20.03.2023]. Disponibil: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/advSearchForm.html?taxType=EDU_TOBACCO

Reieșind din datele prezentate în tabelul 3, putem remarca, în primul rând că cotele accizelor pentru țagările din foi și pentru trabucuri în RM diferă de cele impuse în cele 10 țări analizate. Pentru această categorie de produse, în Republica Moldova sunt stabilite cote procentuale, iar în țările membre UE – cote fixe. Acest fapt s-ar putea explica prin libera circulație a mărfurilor în UE (pentru țările membre), ca urmare a eliminării taxelor vamale. Din câte știm, pentru mărfurile din import, baza de calcul a accizului (în cote procentuale) o constituie valoarea în vamă a acestor mărfuri, taxa vamală și taxa pentru procedurile vamale. Reieșind din aceste considerente, putem intui că, pentru a

mări veniturile fiscale, dar și pentru a reduce consumul acestor produse nocive, în UE s-au stabilit cote fixe, iar la noi cote procentuale.

Analizând valoarea accizei pentru 1000 de țigarete în Republica Moldova și cota minimă stabilită pentru UE, constatăm că avem nevoie de o creștere enormă, de 38% , sau 35 €, iar pentru a atinge media pe țările UE, trebuie să mărim cota accizului cu cel puțin 43 %, adică 42 €. Practic dublu trebuie majorată cota accizului la tutunul pentru fumat, de la 31,3 € la 60 € pentru a ne conforma cu cerințele UE. Cu toate că RM și-a propus până în 2030 să adapteze cota accizelor la cele din UE, aceste modificări ar putea avea un efect distrugător asupra pieței, dar și asupra veniturilor bugetare, provocând o creștere devastatoare a comerțului ilicit, care, ulterior va dăuna sănătății populației, pentru că aceste produse nu sunt verificate să corespundă standardelor.

Precum am spus și mai sus, accizele sunt o importantă sursă de venit a statului. Însă, această pârgie trebuie folosită foarte atent, pentru că majorarea cotelor la acciz, poate avea consecințe foarte negative. Produsele accizabile, în special produsele din tutun, băuturile alcoolice, carburanții și mijloacele de transport sunt unele dintre cele mai importante componente din cadrul IPC, acestea dețin ponderea de tocmai 9%. Așadar, în procesul de aliniere a cotelor accizelor Republicii Moldova cu cele ale UE, adică revizuirea lor în direcția majorării, ne putem ciocni cu majorarea ratei inflației, pe seama majorării prețurilor. Aceasta va duce la reducerea puterii de cumpărare a populației și, respectiv aceștia vor apela la produse de o mai proastă calitate din comerțul ilegal. Așadar, obiectivul moral al statului ia o altă întorsătură, obținând un efect contrar opus celui așteptat.

CONCLUZII/RECOMANDĂRI

La baza apariției accizelor, evident, stau obiectivele de ordin financiar ale statului. Totodată, accizul este singurul impozit cu caracter social, acesta vine să reducă consumul produselor nocive, așadar, prin intermediul acestui impozit statul urmărește să ocrotească și să protejeze sănătatea oamenilor. Reieșind din datele prezentate mai sus, putem afirma că accizele reprezintă unul dintre cele mai importante și stabile impozite. Interesul statului de a majora cota accizului este, respectiv, unul vădit. Totuși, o simplă majorare a accizelor nu asigură atingerea niciunuia dintre cele 2 scopuri majore urmărite de stat, pentru că consumatorii mai degrabă se vor abține din consumul altor produse, decât vor renunța la cele accizabile, sau, mai rău, își vor îndrepta preferințele spre produsele de o mai rea calitate ce au un preț mai redus sau vor contribui la înflorirea contrabandei, procurând produse din surse ilegale și incerte. În contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană, problema cotelor la acciz devine una și mai acută. Apare necesitatea majorării accizelor, pentru că țările membre UE, nu vor fi de acord să importe produsele accizabile, din motiv că acestea vor perturba piața internă, produsele exportate de RM devinind obiect a unui dumping. Pentru a accelera procesul de adaptare a sistemului fiscal de la noi din țară cu cel al UE, Guvernul stabilește un ritm destul de rapid al majorării accizelor, ceea ce perturbează piața legală și provoacă o creștere majoră a pieței negre, de aceea armonizarea cotelor accizelor din Republica Moldova cu cele ale UE trebuie să fie una graduală.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- [1] Directiva 2011/64/UE a CONSILIULUI din 21 iunie 2011 privind structura și ratele accizelor aplicate tutunului prelucrat. Eur-Lex [online][accesat 24.03.2023]. Disponibil : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32011L0064>
- [2] Roapoartele Ministerului Finanțelor privind executarea Bugetului Public Național [online] [citat 09.03.2023] . Disponibil: <https://www.mf.gov.md/ro/trezorerie/rapoarte-privind-executarea-bugetului/rapoarte-anuale>
- [3] Comisia Europeană. Cotele accizelor în UE în 2023 [online] [accesat 20.03.2023]. Disponibil:https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/advSearchForm.html?taxType=EDU_TOBACCO

Coordonator științific: BULGAC Corina, , dr., conf. univ.
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61,
e-mail: bulgac.corina@ase.md